

Čvrst i jedinstven sistem opštenarodne odbrane i društvene samozaštite

Riječ i misao druga Tita, iskazana na ovom, kao i na prethodnim kongresima i njegova cjelokupna teoretska i praktična djelatnost odražavaju stvaralački, marksistički pristup i metod u razmatranju problema rata i mira uopšte, i oslobodilačkih, revolucionarnih i odbrambenih ratova posebno.

Stvaralaštvo druga Tita u oblasti borbe za izvojevanje slobode i nezavisnosti i za odbranu tih najvećih vrijednosti za život svake zemlje i svakog naroda, i posebno njegova uloga u jednom od najdramatičnijih razdoblja svjetske istorije, predstavlja jedan od najplodotvornijih doprinosa socijalističkom i progresivnom razvoju savremenog svijeta. Drug Tito je u narodnooslobodilačkom ratu i u cijelom poslijeratnom periodu povezujući najneposrednije marksističku teoriju i praksu, ukazivao na pravce borbe malih i porobljenih naroda za izvojevanje i očuvanje slobode i nezavisnosti, otkrivajući složeno uzajamno dejstvo društvenih, političkih, nacionalnih, internacionalnih, vojnih i tehničkih činilaca, ukazujući pri tom da put porobljenih naroda do slobode mora da vodi, prije svega, kroz sopstveno aktivno učešće za nacionalno i socijalno oslobođenje. Uporedo s tim on je jasno isticao da interes radničke klase i radnih ljudi, naroda i narodnosti sadrži neiscrpan borbeni potencijal koji zahtijeva specifične oblike organizovanja naoružanog naroda i originalnu strategiju i taktiku oružane borbe u skladu sa uslovima, karakterom i fizionomijom rata. Na tim saznanjima drug Tito je gradio vojnu strategiju narodnooslobodilačkog rata. Na njima je izgrađena koncepcija opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

Podsjećamo se ovih činjenica da bismo i u ovoj prilici istakli Titovu misao kao misao epohe koja je izražavala stalna osjećanja, potrebe i težnje radnog naroda i narodnosti i pomogla im da izbiju

na površinu istorijskih zbivanja i organizovane borbe i akcije. Zasnovana na marksističkoj nauci, Titova misao je uvek imala otvoren horizont prema budućnosti i obogaćivala se novim saznanjima i iskustvima.

Drugarice i drugovi,

U periodu posle X kongresa Saveza komunista Jugoslavije, došlo je do izvjesnih pozitivnih promjena u svijetu, koje su nagoveštavale jačanje snaga mira i progresa. Međutim, današnji svijet je još uvijek bremenit opasnim situacijama, ratnim žarištima, državnim udarima, pučevima i raznim oblicima i metodama specijalnog rata. Sve to ugrožava nezavisnost i bezbjednost, pre svega, malih i nesvrstanih zemalja.

Za međunarodne odnose drug Tito je u svom referatu rekao da su još složeniji nego u vrijeme X kongresa i, na žalost, još više opterećeni krizama i problemima. Lanac kriza i zategnutosti prostire se od Vijetnama, Kampučije, preko Indijskog okeana, Bliskog istoka do Kipra i Afrike koja je trenutno najnemirnije područje. Vojni faktor je sve prisutniji u međunarodnim odnosima, bilo kroz neposrednu primjenu u ratovima i intervencijama, bilo kao elemenat političkog i psihološkog pritiska. U svijetu se vodi borba između velikih sila za ostvarivanje prestiža u svim dimenzijama: na vodi, pod vodom, na kopnu, u vazduhu i u stratosferi. Nikada u istoriji vojni faktor nije predstavljao takvu snagu i igrao takvu ulogu u mirnodopskom periodu kao danas. Vojni izdaci se neprekidno uvećavaju; mada su ukupni vojni izdaci u svijetu u 1976. godini dostigli više od milijardu dolara dnevno, vojni budžeti se i dalje uvećavaju. Od toga se preko 35% troši za istraživanje, razvoj i proizvodnju novih vrsta naoružanja i usavršavanje postojećeg, što ima za posljedicu ne samo stvaranje ogromnih količina sredstava ratne tehnike, već i neprekidno uvećavanje njihove razorne moći. Kao sredstvo u rukama vojne sile i politike, ogromne količine naoružanja podstiču i sve više raspiruju ratove, bez obzira što se današnji svijet deklarativno izjašnjava za mirno rješavanje sporova.

Razgovori o razoružanju koji se vode između velikih sila više od 30 godina nisu dali očekivane rezultate. Uporedo sa pregovorima o smanjenju naoružanja, užurbanije nego ikad ranije radi se na opremanju oružanih snaga svim vrstama oružja, klasičnim, raketnim, nuklearnim i drugim, pri čemu se sve više računa sa činjenicom da velike količine naoružanja daju veću specifičnu težinu političkim argumentima.

Oružane snage većine zemalja nalaze se u procesu intenzivne modernizacije i reorganizacije. Tim procesom su zahvaćene i oružane snage susjednih zemalja. U postojećim uslovima približne ravnoteže velike sile i blokovi nastoje da izbegnu opšti svjetski rat, mada ga niko potpuno ne isključuje. Istovremeno, raste učestalost izbijanja lokalnih ratova i vojnih intervencija. Najnovija zbivanja u svijetu, posebno na tlu Afrike, pokazuju da intervencije postaju pravi ratovi, a što je najgore tih i takvih intervencija u svijetu ima sve više, što počinje ozbiljno da zabrinjava svijet. Radi izbjegavanja neposredne vojne konfrontacije pribjegava se strategiji posrednog nastupanja. U okviru te strategije u novije vrijeme, kao poseban oblik spoljne intervencije, javljaju se tzv. predstavnički ratovi, koji će i ubuduće imati značajnu ulogu u pokušajima realizacije stratezijskih ciljeva, posebno u odnosu na nesvrstane zemlje.

Analiza primjene vojne sile u međunarodnim odnosima pokazuje, da je od drugog svjetskog rata bilo preko sto lokalnih ratova i oko 370 drugih vojnih konflikata. Ratnim dejstvima je bilo zahvaćeno preko 60 zemalja. Ako se uzme u obzir ukupno trajanje ratova dobijamo da je poslije završetka drugog svjetskog rata vođeno više od 10 ratova u jednom danu. Međutim, bitno je zapaziti da broj ratova pokazuje stalnu i postojanu tendenciju porasta. Tako je i ovaj prosjek u 70-tim godinama utrostručen u odnosu na prvu poslijeratnu deceniju.

Na osnovu nekih procjena, gubici u oružanim snagama posle drugog svjetskog rata, dostižu ili se približavaju ukupnim gubicima u drugom svjetskom ratu. Po geografskoj rasprostranjenosti i gubicima moglo bi se reći, da svi ovi ratovi zajedno, odgovaraju nekoj vrsti trećeg svjetskog rata, vođenog na specifičan način i to je osnovni vid primjene vojne sile u savremenim uslovima — lokalni rat, uz neposredno ili posredno učešće velikih sila.

U okviru strategije primjenjuju se danas i svi drugi oblici agresije: od političkih pritisaka, propagandne aktivnosti, agenturnog djelovanja, pa preko rata na polju ekonomike i sve do primjene terorizma. Sve se ovo koristi u cilju destabilizacije pojedinih zemalja za postizanje političkih ciljeva, a primjenjuju se na pravecima i u zornama stratezijskih interesa pojedinih velikih sila. Vojno-politička situacija u cjelini, prožeta je mnogim protivurječnostima i bremenita je opasnostima. Težnja nekih subjekata da zadrže stare i prevaziđene metode i sredstva u međunarodnim odnosima, dubina blokovske podjeljenosti, međusobno nepovjerenje, ogromne razlike između razvijenih zemalja i zemalja u razvoju, nezavršen proces dekolonizacije

i unutrašnje suprotnosti kod znatnog broja zemalja, i sve veći međunarodni značaj naoružanja, čine situaciju veoma složenom, a mir i bezbednost u svijetu nesigurnim.

Politika sa pozicija sile koja se vodi između vodećih vojnih sila i blokova, i pored težnje da se izbjegne opšti nuklearni rat, ne garantuje trajan mir i sigurnost. Sve veće nagomilavanje naoružanja, uključujući i sredstva za masovno razaranje, i sve veća orijentacija na razvoj ofanzivnih nuklearnih snaga, na račun defanzivnih, nosi u sebi opasnost od izbijanja rata sa nesagledivim posljedicama.

Naša zemlja, kao i do sada, zalagaće se za mir i mirno rješavanje svih pitanja, za razoružanje, za nemiješanje u unutrašnje stvari drugih zemalja, za ravnopravnu međunarodnu saradnju, zasnovanu na nezavisnosti svih naroda i država, i dosljedno poštovanje međunarodnih sporazuma. Jednom riječju, mi smo za to da se ograniči trka u naoružanju, kojoj se ne vidi kraj, a sva pitanja vezana za naoružanje vrate pod okrilje Ujedinjenih nacija. U vezi s tim, i u poruci Predsjednika Republike Specijalnom zasjedanju Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, drug Tito kaže »... ja sam uvjeren da će današnje i buduće generacije cijeniti zemlje i državnike, ne po uništavajućoj snazi oružja kojim raspolažu, već po stvarnim naporima i doprinosu da se prepriječi put razaranju i samouništenju, da se ljudska energija, um i bogatstvo stavljaju u službu bezbjednosti i prosperiteta za sve zemlje, za sve narode, u službu najhumanijih ideala čovjekovih«.

Zahvaljujući svojoj principijelnoj politici, unutrašnjoj čvrstini, i odbrambenoj sposobnosti, Jugoslavija je u proteklom periodu još više ojačala svoj međunarodni ugled i strategijski položaj.

Drugarice i drugovi,

Sve dok u svijetu postoji borba za prestiž, sve dok se raznim oblicima nastoji ugrožavati sloboda i nezavisnost malih i srednjih zemalja, sve dok postoji takva opasnost za sve, dotle će postojati takva opasnost za ugrožavanje naše zemlje. Zato, sve dok se svijet ne dogovori da mirnim putem rješava sporove, i dok se ne otpočne razoružavati, i mi moramo odbrani i zaštititi poklanjati punu pažnju.

Analize primjene vojne sile u međunarodnim odnosima posljednjih godina ujedno potvrđuje i potpunu aktuelnost konstatacije druga Tita na Desetom kongresu Saveza komunista Jugoslavije gdje on kaže, da agresije po pravilu nisu preduzimane na one zemlje i narode gdje je očekivan jak otpor, a ishod rata za agresora bio neizvjestan. Prema tome, mi moramo pripremiti oružane snage za odbra-

nu zemlje i moramo da se rukovodimo stavovima druga Tita koji imaju dalekosežan i trajan značaj, da se u odbrani nezavisnosti naše zemlje i njene bezbjednosti oslanjamo prije svega na naše vlastite snage i sredstva. To strategijsko opredeljenje naše zemlje i Partije, to naše historijsko iskustvo potvrđeno je i potvrđivano u našem oslobodilačkom ratu i poslije njega, kazuje nam da nema slobode i nezavisnosti bez najšireg oslonca na snagu naroda i njegovu odlučnost da brani izvojevanu slobodu. Time revolucija dokazuje svoju vrijednost i sposobnost da razvija i brani svoje tekovine, a to iskustvo biće od izvanrednog značaja i za budućnost.

U periodu između Desetog i Jedanaestog kongresa Savez komunista je otišao još dalje u područjavanju odbrambenih poslova. Srazmjerno jačanju uloge udruženog rada i delegatskog sistema rasla je i organizovanost i sposobnost samoupravnih i društveno-političkih zajednica za odbranu i zaštitu od svih oblika i metoda spoljnih prijetnji i pritisaka.

U okviru naše socijalističke zajednice stvorili smo jedan specifičan i celovit, u svijetu jedinstven sistem opštenarodne odbrane i društvene samozaštite koji izvire iz našeg dosljednog samoupravnog socijalističkog razvitka i politike nesvrstavanja, primjene nauke marksizma-lenjinizma, kao i zahtjeva za efikasnom odbranom socijalističke Jugoslavije i u najtežim uslovima rata. Time je odbrana zemlje dobila nov kvalitet koji odgovara društvu koje se gradi na samoupravnim socijalističkim osnovama.

Ovako izgrađen sistem odbrane predstavlja nov vid povjerenja u narod, u čovjeka, u proizvođača i građanina i nov doprinos njegovoj pravoj i punoj afirmaciji. Sve je to doprinijelo da je odbrana zemlje postala još otvorenija prema svima koji stoje na pozicijama borbe za razvoj samoupravnih odnosa, nesvrstane i nezavisne pozicije naše zemlje. Otuda je razumljivo što je dijalektici razvoja našeg sistema odbrane stran svaki šematizam koji ide za tim da spuvata inicijativu radnih ljudi i građana, već naprotiv traže se još veća, bolja, efikasnija rješenja. Otuda potreba da pitanje opštenarodne odbrane i društvene samozaštite dovodimo u sklad sa razvojem našeg društveno-ekonomskog i političkog sistema i uporedo s tim, da usavršavamo njegovu organizaciju i mehanizam djelovanja.

Za period u kome sumiramo naše uspjehe i slabosti i postavljamo naredne zadatke, može se reći da smo i na području opštenarodne odbrane i društvene samozaštite kao i na ostalim područjima društvene i političke djelatnosti izgradnje naše socijalističke zajednice, izvršili zadatke koje je postavio Deseti kongres Saveza komunista Jugoslavije i ostvarili značajne uspjehe. Jačanje odbram-

bene sposobnosti zemlje bio je jedan od strategijskih i prioriternih zadataka Saveza komunista Jugoslavije i ostalih organizovanih socijalističkih snaga.

Polazeći od Ustava i Zakona o udruženom radu, kojima se još više jača materijalno blagostanje zemlje, jača uloga radničke klase, razvija bratstvo i jedinstvo naroda i narodnosti, stvoreni su uslovi da svaki građanin ove zemlje može i hoće da brani naš samoupravni socijalistički sistem i nezavisnost zemlje.

U praksi je potvrđeno uvjerenje svih naših naroda i narodnosti da su opštenarodna odbrana i društvena samozaštita, onaj najbolji i neophodan oblik organizovanja jugoslovenskog samoupravnog socijalističkog društva za odbranu od agresije i svih vrsta spoljne opasnosti. A, jedinstvo i nezavisnost Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije je osnovni uslov opstanka i prosperiteta svakog od naših naroda posebno, i svih zajedno.

Period između dva kongresa bio je ispunjen angažovanjem svih snaga društva na daljoj izgradnji i usavršavanju našeg odbrambenog mehanizma. Navešću neke od rezultata.

Jugoslovensku narodnu armiju kao zajedničku oružanu snagu svih naroda i narodnosti, svih radnih ljudi i građana izgradili smo, dimenzionirali i opremili tako da odgovara zahtjevima savremenih dejstava i savremenog rata. Ona je osposobljena za izvođenje svih oblika borbenih dejstava, samostalno i zajedno sa snagama teritorijalne odbrane i u stanju je da izdrži početni udar i da obezbjedi prelazak zemlje na ratni kolosjek i uspješno vođenje rata do njegovog završetka.

Druga značajna komponenta oružanih snaga jeste teritorijalna odbrana. Ona predstavlja novu pojavu u našoj strategiji vođenja oružane borbe. Jedinicama teritorijalne odbrane, koje smo dobro opremili i naoružali, prekrivena je cijela teritorija zemlje i omogućavaju nam vođenje dugog i za agresora iscrpljujućeg rata u bilo kom kraju naše zemlje.

U izgradnju tih dijelova naših oružanih snaga ulažu ogromne napore i materijalna sredstva sve društveno-političke zajednice i najveći broj organizacija udruženog rada.

Pored uspjeha u pripremi oružanih snaga postignuti su zapaženi rezultati i u pripremi civilne zaštite, službe osmatranja, javljanja, uzbunjivanja, pripremi privrede i društvenih djelatnosti, usavršeni su metod rukovođenja i komandovanja, sistem mobilizacije, obuka, izgrađen je moderan vojno-školski sistem i drugo. Sve vrste provjera, razne vježbe i manevri pokazali su da smo u izgradnji oružanih sna-

ga i u pripremi za odbranu svih činilaca društva i uopšte, postigli nov kvalitet i otvorili nove mogućnosti daljeg razvoja u narednom periodu.

Međutim, samozadovoljstvu nema mjesta. Drug Tito je na svečanoj sjednici u Jajcu 29. novembra 1973. godine posvećenoj 30-godišnjici jubileja II zasjedanja AVNOJ-a rekao »Za našu ljepšu sadašnjost i budućnost kakvu želimo, već smo izvojevali odlučujuće bitke, ali mi se, kako je to zapisano u našem Programu Saveza komunista, a što je i poruka Marksove nauke, nikada ne možemo zadovoljiti postignutim, već smjelo treba da idemo naprijed ka onome što je još bolje i progresivnije, što je još slobodnije i ljudskije.« Ovo je utoliko važnije kad se imaju u vidu tendencije razvoja i usavršavanja oružanih snaga, a u vezi s tim i najnovije izjave pojedinih državnika, da će se još brže ići na kompleksno naoružavanje najsavremenijim vrstama oružja, i to u vrijeme kad se na Specijalnom zasjedanju Generalne skupštine Ujedinjenih nacija raspravlja o razoružanju, i to na predlog druga Tita.

Koji su pravci naših budućih aktivnosti? Prije svega, pred Savezom komunista i ostalim subjektima društveno-političkog sistema, u organizacijama udruženog rada i društveno-političkim zajednicama stoji zadatak dalje dogradnje i usavršavanja cjelokupnog sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Pri tome polazimo od doktrinarnog stava da je to jedinstven i univerzalan odbrambeno-zaštitni sistem koji mora biti tako organizovan da može uspješno da funkcioniše u miru, da štiti nezavisnost, suverenitet, cjelokupnost teritorije i Ustavom utvrđeno društveno uređenje, kao i ostale materijalne i kulturne vrijednosti zemlje od svih mogućih vidova ugrožavanja, a u ratu da oružanom borbom i drugim oblicima borbe i otpora obezbijedi zemlju protiv svih oblika oružanog nasilja i agresije.

Moramo dalje raditi na izgradnji našeg sistema odbrane i zaštite od baze do vrha i obezbijediti njegovo još efikasnije djelovanje, koje će odgovarati novim kretanjima i strategijama savremenih armija i razvoju vojnog faktora, kao i našim sve širim društvenim i materijalnim uslovima.

Sve društvene institucije, svaki pojedini građanin mora biti pripremljen i organizovan i svi uključeni u odbrambeno-zaštitni mehanizam. Na toj liniji se od Saveza komunista očekuje da u narednom periodu uloži još veći napor u jačanju odbrambene moći zemlje i napor u mobilizaciji svog članstva na izvršavanju zadataka koji doprinose da pripreme za odbranu postanu još sadržajnije i kvalitetnije.

To se mora posebno obezbjeđivati u svim tijelima i organima odgovornim za rukovođenje i usmjeravanje i izvršavanje politike odbrambenog pripremanja i organizovanja — mjesnim zajednicama, u opštinama, pokrajinama i republikama, u oružanim snagama, u delegatskim skupštinama i njihovim izvršnim organima, organima uprave i organima upravljanja u samoupravnim organizacijama i zajednicama itd. Da bi se ovo moglo obezbijediti neophodno je, na različitim stepenima našeg društvenog i političkog samoupravnog organizovanja, formirati odgovarajuća tijela, po našem mišljenju, vojno-zaštitne komitete i savjete, čiji će zadatak biti rukovođenje u pripremama i aktivnostima u organizovanju svih činilaca za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu, za sve složene situacije koje mogu nastati.

U društveno-političkim organizacijama mogu se takođe formirati komisije za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu, koje bi se brinule da ove organizacije obezbijede još neposredniji uticaj na činioce političkog djelovanja koji imaju značaj i uticaj na odbranu zemlje. Ovako postavljen sistem opštenarodne odbrane i društvene samozaštite zahtijevaće da se i u pogledu rukovođenja nađu još prikladnija rješenja, koja će omogućiti da sistem u cjelini i po djelovima funkcioniše još efikasnije.

Osnovno područje aktivnosti komunista u oružanim snagama jeste rad na daljoj izgradnji oružanih snaga. U srednjoročnom planu razvoja planiran je kao prioritetan zadatak — modernizovanje oružanih snaga Jugoslovenske narodne armije i teritorijalne odbrane, kao udarne snage i okosnice sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. One moraju biti uvijek spremne i sposobne da se zajedno sa ostalim strukturama, uspešno suprotstave i najsavremenijim armijama agresora, kao i da spriječe svaku moguću vrstu iznenađenja.

U naoružavanju i opremanju naših oružanih snaga naša osnovna orijentacija je, kao i do sada, na sopstvene izvore i oslonac na vlastite naučnoistraživačke, razvojne i proizvodne, školske i druge kapacitete. Već smo do sada obezbijedili da se oko 70% cjelokupnih potreba za oružane snage proizvodi u našoj zemlji, što se može smatrati velikim uspjehom. To je veliki uspjeh i za znatno razvijenije zemlje od naše. Na toj liniji biće potrebni još veći naponi zajednice, kako bi obezbijedili da proizvodimo još modernije oružje i da idemo ukorak sa zahtjevima savremenog rata i vremena u kome živimo.

Intenzivira se naučnoistraživački i razvojni rad u oblasti vojne tehnike, kao i cio kompleks proizvodnje naoružanja i vojne opreme. Pri tom se razvija šira saradnja i zajednički rad naučnih, razvojnih

i proizvodnih kapaciteta u oružanim snagama i drugim dijelovima društva. Kroz naučnoistraživački rad u oblasti ratne vještine i društvenih nauka i kroz druge oblike studijskog rada razvija se šira saradnja i zajednički rad naučnih, razvojnih i proizvodnih kapaciteta u oružanim snagama, i u drugim dijelovima društva. Kroz naučno-istraživački rad u oblasti ratne vještine i društvenih nauka, kao i kroz druge oblike studijskog rada, posebno u školama, insistira se na daljoj razradi teorije i prakse oružane borbe i opštenarodne odbrane u cjelini. U oblasti školskog sistema nastavlja se proces potpunijeg integrisanja, bolje dimenzioniranje kapaciteta, kao i modernizovanje materijalno-nastavne baze, radi što boljeg i bržeg osposobljavanja stručnih i naučnih kadrova u skladu sa potrebama izgradnje našeg sistema opštenarodne odbrane u cjelini. Tome pogoduje veoma zdravo i čvrsto moralno-političko stanje u društvu i oružanim snagama, i sve bolji odziv kandidata za popunu vojnih škola i akademija iz redova svih naroda i narodnosti.

Drugarice i drugovi, svi naponi koje činimo u izgradnji oružanih snaga i pripremi zemlje za odbranu, sračunati su isključivo za odbranu suvereniteta, nezavisnosti i teritorijalnog integriteta naše zemlje. Naš sistem opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, kako je rekao drug Tito, nije uperen ni protiv koga ko želi mir i ko poštuje naše pravo na slobodu i samostalni ekonomski, politički i društveni razvitak. On se ni u kom slučaju ne može pojaviti kao agresivna snaga koja bi ugrožavala ma čiju slobodu i nezavisnost. Upravo iz tog proizlazi osnovna karakteristika i opredjeljenje našeg sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, da su oni antinasilje, antirat. Njihov je smisao, u prvom redu, u sprječavanju rata, odvrćanju od agresije i čuvanju mira, sa punom odlučnošću da obezbijedimo dalji nesmetan razvitak našeg samoupravnog socijalističkog društva.

Kad govorimo o komunistima u JNA, Savez komunista Jugoslavije može i ubuduće da računa da će komunisti u našim oružanim snagama samopregorno i časno izvršavati sve zadatke koje budu pred njih postavljali Partija i drug Tito. To je naš dug revoluciji i žrtvama koje su pale za slobodu, to je naša obaveza pred generacijama koje dolaze i pred budućnošću.